

## ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Конєв О. Ю., Дьорова О. М.

У даній науковій статті запропоновано новий підхід щодо комплексного вивчення майбутніми поліцейськими тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини, яке сприятиме виробленню в майбутніх поліцейських та офіцерів поліції навичок щодо застосування вогнепальної зброї в різних стресових умовах та миттєвому наданню медичної допомоги постраждалим.

Обґрунтовано поєднання викладання курсів із вогневої підготовки, тактичної медицини та тактико-спеціальної підготовки, а також удосконалення існуючих напрацювань із зазначених дисциплін і втілення в практичну діяльність поліції типових засобів, методів і прийомів бойових дій особового складу і підрозділів в екстремальних ситуаціях.

**Ключові слова:** тактико-спеціальна підготовка, вогнева підготовка, тактична медицина, професійна підготовка, вогнепальна зброя, екстремальні умови, навчальна дисципліна.

В даній науковій статті пропонується новий підхід до комплексного вивчення майбутніми поліцейськими тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини, яке сприятиме виробленню в майбутніх поліцейських та офіцерів поліції навичок щодо застосування вогнепальної зброї в різних стресових умовах та миттєвому наданню медичної допомоги постраждалим.

Обосновано сочетание преподавания курсов по огневой подготовке, тактической медицине и тактико-специальной подготовке, а также совершенствование существующих наработок по указанным дисциплинам и воплощение в практическую деятельность полиции типовых средств, методов и приемов боевых действий личного состава и подразделений в экстремальных ситуациях.

Предложено создание комплексных учебных и рабочих программ в сочетании с тактико-специальной подготовкой, огневой подготовкой и тактической медициной как единой учебной дисциплины.

**Ключевые слова:** тактико-специальная подготовка, огневая подготовка, тактическая медицина, профессиональная подготовка, огнестрельное оружие, экстремальные условия, учебная дисциплина.

In this scientific article proposes a new approach to the integrated study of future police special tactical training, fire training and tactical medicine, which will contribute to the development of future policemen and police officers skills in the use of firearms under various stress conditions, and providing immediate medical assistance to the victims.

Reasonable combination of teaching courses for fire training, tactical medicine and tactical and special training, and improvement of the existing developments on these subjects and translated into operational policing model means, methods and techniques of fighting of personnel and units in extreme situations.

Proposed the creation of a comprehensive training and operational programs in combined special tactical training, fire training and tactical medicine as a single educational discipline.

**Key words:** special tactical training, fire training, tactical medicine, vocational training, firearms, extreme conditions, educational discipline.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах професійна діяльність поліцейських у багатьох випадках пов'язана із застосуванням вогнепальної зброї та наданням медичної підготовки. Це вимагає від поліцейських володіння відповідним рівнем вогневої та медичної підготовки. У цьому аспекті основним засобом формування готовності до професійної діяльності стають засоби, форми і методи викладання вогневої підготовки та тактичної медицини в курсантів вищих навчальних закладів системи МВС (далі - ВНЗ МВС).

Виходячи із цього, метою даної наукової статті є визначення та обґрунтування нового підходу щодо комплексного вивчення майбутніми поліцейськими тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини, яке сприятиме виробленню в майбутніх поліцейських та офіцерів поліції навичок щодо застосування вогнепальної зброї та надання першої медичної допомоги в різних стресових умовах та екстремальних ситуаціях.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Окремі аспекти вироблення методичних рекомендацій щодо викладання тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини у ВНЗ МВС України досліджувалися в працях: М.І. Ануфрієва, С.М. Банаха, В.Р. Булачека, Г.Н. Будаг'янц, І.С. Винярчука, А.А. Гудими, І.П. Закорко, Ю.Р. Йосипіва, В.О. Крилюка, В.Д. Юрченка та інших провідних науковців. Однак не було наукового дослідження з пропозиціями щодо комплексного вивчення майбутніми поліцейськими тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У попередніх дослідженнях нами було зазначено положення наказу МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України», якими визначено порядок планування, проведення та обліку занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України. Відповідно до п. 6 зазначеного підзаконного нормативно-правового акту різновидами службової підготовки, серед іншого, є тактична, загальнопрофільна та вогнева підготовка. Нагадаємо, що згідно із чинним законодавством під тактичною підготовкою слід розуміти комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій із подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику [1]. Роль тактико-спеціальної підготовки поліції в сучасних умовах надзвичайно велика, адже наслідки різноманітних надзвичайних ситуацій будуть успішно і з мінімальними втратами усунені за умови добре організованих дій сил,

що забезпечують громадський порядок, безпеку руху, встановлений режим у зоні надзвичайної ситуації. Тому тактико-спеціальна підготовка є важливою частиною спеціальної підготовки майбутніх поліцейських. Деякі вітчизняні науковці взагалі вважають тактико-спеціальну підготовку найдинамічнішою частиною спеціальних знань у сфері правоохоронної діяльності [2, с. 10].

У свою чергу, вогнева підготовка передбачає комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірності її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, із різних положень, в обмежений час, у русі тощо [1]. Рівень володіння вогнепальною зброєю курсантами, їх знання нормативної бази щодо застосування цієї зброї зумовлює в подальшому належне виконання ними своїх службових обов'язків як офіцерів поліції, а також створює основи для особистої безпеки і дотримання громадського порядку в нашій країні.

Натомість загальнопрофільна підготовка являє собою комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань [1]. Домедична підготовка - це навчання, спрямоване на здобуття поліцейським теоретичних знань з основ медичної допомоги та оволодіння практичними вміннями і навичками, необхідними для надання домедичної допомоги особам, які її потребують. Навчання з домедичної підготовки передбачає формування в поліцейських знань і вдосконалення практичних умінь та навичок щодо надання само- і взаємодопомоги в разі отримання травматичних пошкоджень і поранень, отруєння, нещасного випадку, раптового захворювання тощо.

У контексті цього поняття для нашої наукової роботи викликає інтерес саме рівень та можливість надання майбутніми поліцейськими домедичної та першої медичної допомоги, а точніше надання допомоги на догоспітальному етапі, спрямоване передусім на усунення попереджуваних причин смерті, за принципами, що враховують загрозу від бойових дій чи дій активного стрільця [3], іншими словами - рівень знань тактичної медицини.

Ураховуючи те, що службова підготовка з усіма її складовими частинами є базовою для підготовки майбутніх поліцейських, деякі її види, а саме тактична підготовка, вогнева підготовка та тактична медицина, які були зазначені нами вище, передбачені навчальними планами всіх відомчих навчальних закладів МВС України. Водночас у системі ВНЗ МВС України вищезазначені дисципліни відносяться до профільних [4; 5; 6]. Мета викладання цих дисциплін спрямована на те, щоб забезпечити майбутніх співробітників поліції необхідним комплексом знань, умінь і практичних навичок застосування теоретичних знань щодо подальшого прийняття правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також застосування вогнепальної зброї, надання першої медичної допомоги постраждалим, у тому числі в екстремальних ситуаціях, щодо проведення операцій із затримання правопорушників, самооборони, захисту громадян від різного роду посягань.

У сучасний період розвитку вищої школи навчальний процес у вузах МВС України, як правило, передбачає окреме вивчення навчальних дисциплін «Тактико-спеціальна підготовка», «Вогнева підготовка» та «Тактична медицина». Слід відзначити, що остання є складовою частиною долікарської допомоги. Водночас відокремлення вогневої підготовки від інших спеціально-прикладних навчальних дисциплін стало традиційним. У межах даної наукової роботи ми пропонуємо власне бачення поєднання викладання зазначених навчальних дисциплін та обґрунтуємо власну позицію.

Прийнято вважати, що для професійної підготовки майбутнього поліцейського розрізне вивчення та набуття практичних навичок вищезазначених нами дисциплін професійної та практичної підготовки є більш доречним, оскільки предмет цих дисциплін є уособленим. Уважається, що засвоєння курсантами знань тактичної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини впродовж підготовки у вищих навчальних закладах МВС України має бути зорієнтованим на формування базових навичок окремо з кожної із зазначених навчальних дисциплін.

Проте такий підхід до вивчення вказаних дисциплін у сучасних умовах себе іноді не виправдовує, оскільки практиці відомі випадки, коли поліцейському доводиться в рамках проведення однієї спецоперації, крім застосування вогнепальної зброї, надавати першу медичну допомогу чи то своїм пораненим колегам, чи то постраждалим громадянам. Підтвердженням цьому також служить зростання кількості випадків, коли поліцейські виявляються нездатними застосовувати вогнепальну зброю та протистояти правопорушникам у певній ситуації різного ступеня ризику. Дослідження показали, що основною причиною таких випадків є недостатній рівень освоєння практичних навичок володіння вогнепальною зброєю, спеціальними і підручними засобами, а також недостатній рівень фізичної, психологічної підготовленості поліцейських до виконання цілеспрямованих дій, застосування табельної зброї та інших методів впливу на правопорушників, які вивчалися в вузах, у конкретній ситуації. Іншими словами, практика показує, що під час здійснення певних заходів у процесі проведення спецоперації поліцейські припускаються помилок через недостатній рівень освоєння практичних навичок володіння вогнепальною зброєю в поєднанні із здійсненням певних тактичних дій.

Поряд із цим останнім часом зросла кількість випадків, коли поліцейські виявляються нездатними надати першу медичну допомогу своїм постраждалим колегам, постраждалим громадянам, можливо, і собі, в певній ситуації різного ступеня ризику. Вважаємо, що однією з основних причин таких випадків є недостатній рівень освоєння практичних навичок долікарської допомоги щодо надання працівниками поліції само- та взаємодопомоги в умовах службово-бойової діяльності, в зонах обстрілу та укриття під час проведення оперативних заходів (спецоперацій) та на етапах евакуації поранених.

Поєднання викладання зазначених навчальних дисциплін сприятиме тому, що майбутні поліцейські отримають необхідні комплексні знання і будуть готовими до екстремальних ситуацій, в яких їм доведеться застосовувати вогнепальну зброю та протистояти правопорушникам у певній ризиковій ситуації та одночасно вміти надати першу медичну допомогу пораненим ко-

легам або постраждалим особам. Вважаємо, що закріпленню зазначених знань у майбутніх поліцейських із вказаних профільних навчальних дисциплін може сприяти відпрацювання спеціально розроблених комплексних вправ, спрямованих на застосування поліцейським вогнепальної зброї та надання медичної допомоги постраждалим під час проведення конкретної тактичної операції.

Водночас, на нашу думку, поєднання та комплексне вивчення тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки і тактичної медицини особливо в курсантів випускних курсів та слухачів магістратури також сприятиме виробленню в майбутніх поліцейських та дійсних офіцерів, по-перше, навичок щодо застосування вогнепальної зброї в різних стресових умовах під час відпрацювання до автоматизму типових тактичних дій особовим складом за основними напрямками службової діяльності, тактики комунікації, тактики евакуації, тактики дій під час надзвичайних ситуацій; по-друге, навичок щодо надання першої невідкладної долікарської допомоги, та, як наслідок, зменшить кількість можливих жертв у конкретній екстремальній ситуації. У подальшому під час здійснення практичної діяльності випускники матимуть можливість не тільки застосовувати набуті вищезазначені навички, але й передавати свій досвід іншим колегам. До вказаного слід додати, що вирішенню цих завдань сприятиме використання в навчальному процесі елементів високих технологій, заснованих на сучасних досягненнях (мультимедійний тир, смуга перешкод тощо).

Таким чином, на підставі викладеного виникає необхідність у новому підході щодо комплексного вивчення майбутніми поліцейськими тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки і тактичної медицини, яке сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки співробітників поліції. Вважаємо, що в цьому напрямі необхідним є створення комплексних навчальних та

робочих програм у поєднанні тактико-спеціальної підготовки, вогневої підготовки і тактичної медицини, а також удосконалення існуючих напрацювань з вогневої підготовки та тактичної медицини шляхом розроблення вправ і комплексів, які враховують практичні аспекти відпрацювання і втілення в практичну діяльність поліції типових засобів, методів і прийомів бойових дій особового складу і підрозділів в екстремальних ситуаціях.

#### Література

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#n17>.
2. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: [навч. посібник] / [С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів та ін.]. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 300 с.
3. Tactical Medicine. Valkyries Austere Medical Solutions. URL: <https://www.valkyriesaustere.com/tactical/>.
4. Ануфрієв М.І. Службова підготовка працівників органів внутрішніх справ. К.: РВВ МВС України, 2003. 440 с.
5. Будагянц Г.Н. Огневая подготовка. Пути повышения профессионального мастерства. Луганск: РИО ЛАВД, 2005. 460 с.
6. Домедична допомога в умовах бойових дій. Методичний посібник / В.Д. Юрченко, В.О. Крилюк, А.А. Гудима та ін. К.: Середняк Т.К., 2014. 80 с.

**Конєв О. Ю.,**  
кандидат юридичних наук, доцент,  
т. в. о. завідувача кафедри тактико-спеціальної  
та вогневої підготовки  
Одеського державного університету внутрішніх справ  
**Дьорова О. М.,**  
викладач кафедри тактико-спеціальної  
та вогневої підготовки  
Одеського державного університету внутрішніх справ